

Pel·lícules impossibles

VICENT A. JIMÉNEZ

La política oficial valenciana d'ajudes a la producció de pel·lícules ha donat fins ara uns resultats ben pobres. Descoordinació amb TVV, poca planificació i escàs rigor en són les causes.

Tu ja has vist l'informe? La pregunta recorria València durant els últims mesos de l'any postolímpic i animava cenacles i tertúlies. L'informe, gota a gota, ocupava els llocs de màxima tensió en els diaris locals; el seu contingut justificava una part de l'expectació: una andanada profusament documentada contra la política de producció de Televisió Valenciana; i el seu responsable en justificava l'altra: la direcció general de mitjans de comunicació, dirigida per Tomàs Àlvarez i adscrita a l'àrea de Presidència de la Generalitat Valenciana, la més propera i fidel al president Joan Lerma. El document, encarregat a una empresa privada i convenientment filtrat a la premsa, posava en evidència la falta de sintonia entre la Direcció General de Mitjans de Comunicació (DGMC) i la Televisió Valenciana, dos dels baluards de la política oficial de la Generalitat. El misteri era,

i continua sent, per què Joan Lerma mantenia en la direcció dels dos ens persones de la seua confiança amb criteris, sobre el paper, tan diferents.

Discrepàncies polític-familiars a banda, el famós informe, que només va perdre popularitat arraconat per la borratxera de les festes de Nadal i les primeres amenaces de la vaga general, analitzava amb cura i detall la ineficàcia de la televisió valenciana com a generadora d'una indústria audiovisual valenciana. Productores, estudis, centres de doblatge, expressaven numèricament la seua frustració i llançaven acusacions, moltes, contra Amadeu Fabregat, director general de la TVV. La conclusió del document era clara: "El paper que fins ara ha fet Televisió Valenciana en aquest terreny (incentivar la creació d'una indústria audiovisual valenciana) deixa molt a desitjar. La seua actual política de producció basada en una àmplia oferta de programes concurs, varietats i *magazines*, l'allunyen de la funció anteriorment descrita. La

seua posició en els mercats de la producció nacional i internacional és, avui dia, nul·la." Els diaris comentaren l'informe i el reproduïren parcialment; l'embolic però, va deixar en un racó una de les parts, la que mencionava, de passada, la política oficial valenciana d'ajuda i suport a l'audiovisual. Les línies dedicades a aquest apartat no presenten un panorama massa afalagador: subvencions que vénen d'apartats diferents i incommunicats, ajudes a projectes que no es fan mai, diners retornats que desapareixen en hisenda i, per fi, pel·lícules subvencionades i acabades que esperen, *ad infinitum*, ser estrenades. Un conjunt trist i poc encoratjador, una política d'ajudes "de circumstàncies", sense

Tomàs Àlvarez, dalt, i Amadeu Fabregat, baix. Les seues idees sobre l'audiovisual són ben contràries.

una clara voluntat política, tal com denuncien, a dos veus, productors i membres de la Direcció General de Mitjans de Comunicació. Segons l'informe: "La rendibilitat social i econòmica de l'actual sistema d'ajudes deixa molt a desitjar si calibrem l'import de les ajudes i els resultats".

Pocs milions i encara menys resultats.

Entre els anys 1987 i 1993 la DGMC, a través de compres, subvencions a produccions i ajudes a projectes va destinar 520 milions de pessetes a la realització de productes audiovisuals. Per la seua part, la Conselleria de Cultura, entre els anys 87 i 91, va destinar 127 milions als mateixos propòsits. En conjunt, molts pocs diners (el cost d'un llarg-metratge a l'estat espanyol és d'una mitjana de 110 milions) i molt dividits. El fet que les ajudes vingueren de dues fonts diferents només va servir per crear confusió entre les empreses i els professionals que podien aspirar-hi.

La divisió augurava el posterior conflicte amb la TVV. Si de l'audiovisual s'havia d'encarregar, en principi, Cultura, la inauguració de Canal 9, que depenia de Presidència, va fer pensar que si la televisió era el motor natural de la indústria, les ajudes havien de dependre del mateix departament. Però no funcionà. La TVV es va negar a fer el seu paper i el trànsit entre un departament i l'altre es va quedar aturat. Cultura continuà conservant una part dels diners de la promoció, però la divisió era sinònim de fracàs. Fonts de la DGMC aclarien a EL TEMPS que "sense la participació de la Televisió Valenciana, la política de subvencions és pura formalitat, per a mantenir uns mínims que permetesquen parlar de cinema valencià, però res més".

Divisió, enfrontament i rendibilitat més que escassa. Entre les pel·lícules subvencionades per la DGMC o la Conselleria de Cultura, les que han arribat a estrenar-se són excepció. En concret, de les subvencionades fins al 91 només tingueren una modesta distribució: *Quimera*, *Tramuntana*, *Esa cosa con plumas*, *El rey del mambo*, *Amanece como puedas* i, com a únic producte subvencionat en català, *Un negre amb un saxo*, que va rebre nou milions el 1988. Però distribució no vol dir públic, així, per exemple, *Tramuntana*, subvencionada amb vint milions de pessetes, va obtenir-ne només dos de recaptació; va tenir, però, més sort que *La otra orilla de la droga* o *El hombre de la montaña*, totes dues subvencionades amb trenta milions en la convocatòria de l'any 91 i que encara esperen una oportunitat en les pantalles. "Sense tenir en compte la distribució i sense que les televisions s'impliquen, avançant els drets d'emissió, cosa que TVV no ha fet mai en cap producció subvencionada per la Generalitat valenciana -comenten les mateixes fonts de la DGMC- resulta inútil qualsevol política de promoció".

Però, fins i tot el relatiu èxit de les pel·lícules

'Un negre amb un saxo', dalt, i 'Todos a la cárcel', baix. Les pel·lícules amb subvencions valencianes que arriben a estrenar-se són l'excepció.

que aconsegueixen arribar a ser distribuïdes resulta un miratge quan les dades s'amplien. Així, els dotze milions que la Conselleria de Cultura va donar a *Esa cosa con plumas*, d'Oscar Ladoire, o els vuit que va rebre *El rey del mambo* són, en teoria, ajudes al cinema valencià, igual que els trenta, la major de les subvencions concedides fins ara, que la DGMC va donar el 1992 a *La marrana*. La subvenció i l'obligació de posar l'anagrama de la Generalitat valenciana en els títols de crèdit foren l'única presència valenciana destacable en aquestes produccions rodades, pràcticament al cent per cent, fora del País Valencià. Quedava clar que obtenir difusió, sense importar el preu, no equivalia a crear una marca de "cinema valencià", l'esperit teòric de la promoció subvencionada i pública. Els diners, doncs, no havien aconseguit el seu objectiu. Com tampoc ho feren els que anaven destinats a la subvenció de projectes que després haurien de convertir-se en produccions efectives. Una gran majoria es va quedar només en això, en projectes, que després ni l'administració, ni la productora duïen endavant. Noms com *Mc Coy*, de Carlos Pérez Ferré (director de *Tramuntana*), o *Nadie como tú*, de Criso Reno-

vell, dotats amb tres milions de pessetes cadascú, tenen poques probabilitats de ser alguna cosa més que paper. Algú, des de la DGMC, va encunyar la denominació de "Pensions no contributives", perquè aquestes ajudes no han servit més que perquè alguns professionals continuen intentant fer alguna cosa més que projectes o curt metratges de prova i perquè l'administració autonòmica cobresca l'expedient. Els pocs projectes que s'han realitzat, com *Orquesta Club Virginia*, que va rebre cinc milions de pessetes, s'han fet, com passa gairebé sempre, fora del País Valencià i sense que els diners de la Generalitat tingueren altra repercussió que reforçar, una mica, l'economia de l'empresa productora, que sí que era valenciana: en aquest cas Antea Films.

Molts d'aquests projectes no podran dur-se a terme, a causa, bàsicament, de la feblesa de les empreses productores. La mateixa feblesa que n'ha obligat moltes a retornar les subvencions una vegada concedides, per no poder acabar les produccions. Els diners ja no poden ser reinvertits en noves ajudes, sinó que retornen a les arques de la Conselleria d'Hisenda i afebleixen la capacitat dels productors de pressionar l'administració en demanda de més ajudes.

Si el cinema ha donat aquest escàs bagatge, la producció de dibuixos animats ha estat encara pitjor. El 1990, la DGMC es va decidir a subvencionar tres sèries, amb la intenció que TVV les adquirira i emetera posteriorment. Així, *Pam i gua* va rebre deu milions i *Los esepesitos* i *Imatges del laberint*, vint cadascuna; però els diners, altra vegada, es quedaren en no res per la falta d'entineniment entre un ens i l'altre i les sèries continuen al calaix de les productores.

Tot i que la ineficàcia de les ajudes és més que evident i coneguda pels responsables, la política no ha canviat. L'èxit d'alguna producció, com els premis Goya aconseguit per *Todos a la cárcel*, l'última pel·lícula de Berlanga, confirma que les productores valencianes no tenen cap més remei que buscar l'ajuda a Madrid, amb el Ministeri de Cultura, la col·laboració d'altres productores foranes més fortes i la presència d'alguna *estrella* ja consagrada que pugui tenir l'atractiu necessari.

Pep Ferràndiz, director d'Antea Films (la productora de *Todos a la cárcel*) i màxim responsable de l'Associació de Productors Valencians, reconeixia a EL TEMPS la poca eficàcia de la política seguida fins ara: "No hi ha hagut una línia d'actuació, sinó una ajuda a projectes concrets. S'ha mantingut encesa una flameta però

no s'ha vogut mai calar foc a la foguera. Ha faltat sensibilitat per enfrontar-se al repte que significa potenciar un sector que pràcticament no existeix." Ferràndiz es troba, malgrat no ser gaire optimista, expectant davant la nova política de suport a l'audiovisual que, en el 94, dependrà, gairebé amb exclusivitat, de la Conselleria de Cultura. Però mentre es preparava per portar el Goya al president de la Generalitat –"moment que aprofitaré per parlar-li de la problemàtica del sector"–, indicava: "la Televisió Valenciana és, en el fons, el motiu que justifica un sector audiovisual valencià i hauria de ser-ne un pilar, però encara no ho és. El moment és especialment perillós perquè d'ací a poc, amb la televisió per satèl·lit, qui no tinga una imatge que exportar no existirà, i a nosaltres ens pot passar alguna cosa així." Ferràndiz, que també va produir *La marrana*, defensa aquestes actuacions: "sense *La marrana* jo no hauria pogut produir després *Todos a la cárcel*, i, aquesta, Berlanga i jo ens encabotàrem especialment a rodar-la a València, i el resultat final va ser que costà trenta-dos milions més que si l'haguérem feta a Yserías, com deia el projecte inicial. Rodar fora de Madrid o Barcelona costa molts diners addicionals i si les institucions valencianes no compensen això d'alguna manera, per exemple encarregant a empreses valencianes els treballs audiovisuals institucionals, és lògic que les produccions se'n vagin fora de València. Les productores valencianes no ens podem permetre el

J. G. MORELL

Pep Ferràndiz, amb el Goya obtingut per 'Todos a la cárcel': "Les productores valencianes no ens podem permetre el luxe de no fer treballs institucionals ni de no facturar per a la TVV."

luxe de no fer aquests treballs institucionals, que moltes vegades fan empreses de fora, ni de no facturar per a TVV. Sense això ho tindrem molt difícil."

Els productors, coincidint amb l'informe encarregat per la DGMC, proclamen que la solució, més que de diners, és una qüestió de decisions polítiques. Segons Ferràndiz, "amb només 800 milions en treballs encarregats, no en subvencions, ja no podríem donar l'abast i això són molt pocs diners, comparats amb els pressupostos de la TVV".

Al 94, serà la Conselleria de Cultura la responsable de planificar l'ajuda a les produccions, però, malgrat que EL TEMPS ha pogut saber que la política s'orientarà cap a un pla global més ambiciós del que ha existit fins ara, no se sap res d'un possible acord entre la TVV i les empreses productores, bàsic, segons els uns i els altres, perquè les ajudes serveixen per a alguna cosa. Així doncs, el color del sector audiovisual valencià continuarà sent, segons totes les previsions, més aviat fosc. **Jordi Sebastià**